

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-67)

20 HAZİRAN (2025) DÜNYA MÜLTECİLER GÜNÜ

Her yıl 20 Haziran günü, Dünya’da zorla yerinden edilmiş milyonlarca insanın cesaretini, gücünü ve azmini onurlandırmak için Dünya Mülteciler Günü olarak anılmaktadır.¹ Bu özel gün, mültecilerin karşılaştığı zorluklara dikkat çekmek, onların hikayelerini dinlemek ve onlara yönelik dayanışmayı artırmak amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından belirlenmiştir. Bir mülteci, 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’ye göre, “ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba üyeliği veya siyasi görüşü nedeniyle zulüm görme korkusuyla ülkesinin dışına çıkmış ve ülkesinin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen kişidir.”² (UN Refugees, What is a Refugee?). Bu tanım, savaş, şiddet, çatışma ya da doğa kaynaklı afetler gibi öngörülemeyen olaylar nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan bireylerin uluslararası korumaya olan ihtiyacını yansıtmaktadır.

Küresel ölçekte yerinden edilme sayıları, her geçen yıl artarak endişe verici boyutlara ulaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre, 2024 yılı sonu itibarıyla Dünya’da genelinde çatışma, zulüm, insan hakları ihlalleri ve diğer nedenlere bağlı olarak zorla yerinden edilmiş kişi sayısının 123 milyonu aştığı ifade edilmektedir. Bu sayının büyük bir kısmı iç göçmen (yaklaşık 74 milyon kişi), **mülteciler (yaklaşık 37 milyon kişi)**, iltica başvurusunda bulunanlar/sığınmacılar (yaklaşık 8,5 milyon kişi) ve uluslararası korunmaya ihtiyaç duyan kişilerden (yaklaşık 6 milyon) oluşmaktadır.³ Özellikle son yıllarda Suriye, Afganistan, Ukrayna, Venezuela ve Sudan gibi bölgelerde yaşanan krizler, milyonlarca insanın güvenli bir yaşam arayışına itilmesine neden olmuştur. Bu durum, küresel çapta bir insani krizin varlığını teyit etmekle birlikte, uluslararası toplumun ortak sorumluluğunu da bir kez daha ortaya koymaktadır.

Mülteciler ve sığınmacılar, yeni bir başlangıç yapmaya çalışırken sağlık hizmetlerine erişim, eğitim, barınma ve geçim kaynakları gibi temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda ciddi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. “Sığınmacılar (asylum-seekers), mülteci statüsü tespiti için uluslararası koruma talep eden ve başvuruları henüz değerlendirilmekte olan kişilerdir.”⁴ Bu süreç, belirsizlikle dolu ve psikolojik olarak yıpratıcı olabilmektedir. Bu yüzden Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) gibi uluslararası kuruluşlar, yerinden edilmiş kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlığını korumak için özel programlar yürütmekte, temel sağlık hizmetlerine erişimi sağlamaya çalışmaktadır. Bu amaçla ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü’ne bağlı Göç Sağlığı Daire Başkanlığı Göçmen Sağlığı Merkezleri

¹ [İnternet] UN Refugees. What is a Refugee?. [Erişim tarihi: 12 Haziran 2025]. Available from: <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/what-is-a-refugee/>

² [İnternet] UN Refugees. What is a Refugee?. [Erişim tarihi: 12 Haziran 2025]. Available from: <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/what-is-a-refugee/>

³ [İnternet] UNHCR. Refugee Statistics. [Erişim tarihi: 12 Haziran 2025]. Available from: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics>

⁴ [İnternet] UNHCR. About UNHCR: Who We Protect/Asylum Seekers. [Erişim tarihi: 12 Haziran 2025]. Available from: <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-protect/asylum-seekers>

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-67)

kurmuştur ve ülkeye sığınan veya geçici koruma altında bulunan kişilerin sağlık hizmetlerinden faydalanabilmesi için çeşitli düzenlemeler, projeler uygulamalar yürütmektedir.⁵

Bu yıl (2025) Dünya Mülteciler Günü teması, *“Mültecilerle dayanışma gösterme, onların hikayelerini onurlandırma ve onların içinde bulundukları zor duruma sarsılmaz bir destek gösterme fırsatı olacaktır.”* olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda **“mültecileri sözlerle değil eylemler temelinde, onurlandırılarak dayanışmaya”** odaklanılmaktadır. Aşağıdaki konular öne çıkmaktadır:

- ✓ Öncelikle mültecilerin yalnız olmadıklarını ve onlara sırtın dönmeyeceğimizi açıkça ve cesurca ifade edilmesi,
- ✓ Onların yaşam öykülerinin dinlenmesi,
- ✓ Haklarının savunulması,
- ✓ İçinde bulundukları zor durumların çözülmesi,
- ✓ Ülkelerindeki çatışmaların bitirilmesine katkı sağlayarak evlerine güvenli bir şekilde dönebilmelerinin sağlanması,
- ✓ Mültecileri olarak yaşadıkları ülkelerde yaşama dahil edilmelerinin ve ihtiyaç duydukları kaynakların temini anlamlarına gelmektedir.¹

Dünya Mülteciler Günü, umuda ve dayanışmaya da vurgu yapmaktadır. Mülteciler, evlerini terk etmek zorunda kalmış ancak umutlarını yitirmemiş bireylerdir. Bu özel günde, mültecilerin toplumsal düzeyde uyum sağlamalarına yardımcı olmak, var olan yeteneklerini kullanmalarına olanak tanımak ve yeni hayatlar kurmalarına destek olmak için yapılan çabaların önemi bir kez daha hatırlanmaktadır. Her bir bireyin yaşam öyküsü, insanlığın ortak sorumluluğunu ve yardımlaşma ruhunun gücünü göstermektedir.

⁵ [İnternet] T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (HSGM). Sağlık Yönetim Sistemleri. [Erişim tarihi: 12 Haziran 2025]. Available from: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gsm.html>